

KELKA POEMI

— FRANCA —

VERSE TRADUKITA OD IMITITA PER IDO

DA J. HOUILLON

Preco : 3 fr. 50

IDO-KONTORO : THAON-LES-VOSGES (FRANCIA)

Cheko-Konto postala No. 34.89, Nancy.

INTRODUKTO

Traduttore, traditore ! (tradukero, trahizero) dicas la Italiani. Se esas vera ke irga tradukanto, mem maxim posible virtuoza e fidela, ulgrade trahizas l'originalo, pro ke nulu povas transpasigar la genio di linguo en altra linguo, multe plu vere trahizera esos ta qua atentos *versa* traduko de *versa maestroverki*.

Ula poemi esas preske ne-tradukebla sive verse sive mem proze ad Ido od altra lingui. Lia belaji similesas la splendida *harbizuro* di papilion-ali. Oli esas tante delikata ke qua tushas li fushas li.

Ulfoye, esas posibla konservar en tradukuro parto de la belaji originala — ho ! mikra, meskina quanto — tamen quanto suficanta por charmetar iti qui ne povas cherpar oli ek l'originala fonto.

Fine, existas kazi en qui *versa* tradukuro plu bone efikas kam proza tradukuro por salvogardar kelko de la beleso di lo tradukita. Ico esas vera precipue pri poemi lirika. Poemo *lirika*, quale ca vorto indikas, esas destinita a kantesar akompanite da *liro* ; konseque ol postulas muziko od adminime ritmo versala. Altre, olu perdas tote o grandaparte sua karaktero. Me konstatis lo lektante la *maestroverki* di la liriko Araba, qui tamen tante bele tradukesis da Samideano Nakhla ; me konstatis lo anke komparante, pri sama poemo, proza a *versa* tradukuro. Yes, bone ritmizita versi ulfoye sucesas konservar lirikeso qua preske tote perisus en proza tradukuro.

Por demonstrar lo jus asertita e samtempe pruar l'expresiveso versala di Ido, me ofras a l'Idistaro ica KELKA POEMI FRANCA, verse tradukita od imitita per Ido.

Me ne audacabus publikigar oli, precipue pos lektir en *la Langue Auxiliaire* la yena frazo skribita da veneracata plumo : « L'Idisti devas evitar severe la profanaco tradukar per versi la *maestroverki* di la lingui naturala. » Ma plura Idisti tre kompetenta pri versif-arto same kam pri la helpo-linguo ipsa, kurajigis e decidigis me. Me debas aparta danko a Samideano Quarfood, qua me afable helpis per sincer e saj kritiki.

Nun me devas dicar pokavorte quale me komprenas Ido-versifado ; adminime me devas explikar kelka punti.

Me unesme remarkigos ke me jus parolis pri *ritmo*, e ne pri *rimo*. Rimifar esas ya posibla en Ido (on trovos en ica kolektureto kelka poemi rimizita,) ma lo ne esas generale konsilenda, nam pro la pokeso e la regulozeso di l'Ido-dezinenci, la Ido-rimi fatale indijas ta diverseso charmoza qua trovesas en la lingui naturala. Pro ta motivo, ritmo esas senhezite preferenda kam rimo.

Ritmo konsistas en determinita kombinuro di versala pedi.

Versala pedo esas asembluro di 2 od 3 silabi de qui 1 esas forta e l'altri febla.

Forta esas irga silabo acentizita ; febla esas irga silabo ne-acentizita. Tamen, ultre l'acento regulala, la vorti infinitiva adminime trisilaba, e l'altra vorti adminime quarsilaba, darfas recevar acento suplementala, segun la bezono e l'arbitrio dil versifanto, sur silabo qua generale ne esez ne-mediate preiranta l'acento regulala.

Exempli : hārmonīōzā ; vēkīgār.

Vorti qui, enirante kompozuro, perdas sua autonomeso, ne obligate konservas sua originala acentizeso.

Exempli : āquō, aqūōvōrtīcō, od aquōvōrtīcō.

« La monosilabi darfas esar acentizata o ne » (Gramatiko kompleta da de Beaufront, p. 17). E ta regulo inkluzas mem la vorti diveninta monosilabi per elizio.

Precipua pedi versala : iambo, — — ; trokeo — — ; spondeo — — ; (praktike, en la versifado ritmala, spondeo asimilesas a trokeo) daktilo — — — ; amfibrako — — — ; anapesto — — —. La pedi maxim facile uzebla e maxim ofte uzata en Ido esas : la trokeo e l'amfibrako.

On darfas konsiderar la diftongi *au, eu, ia, ie, ii, iō, ua, ue, ui, uo*, sive kom unsilaba, sive kom dusilaba.

Exempli : Aŭstrālīā, Aŭstrālīā, Aŭstrālīā, e. c.

Me licence konsideras l'acento di l'adjektivi posedala kom ne-obligata. *Ex.* meā o meā. Ta qua praktikas Ido-versifado balde experiencos ke ta licenco esas preske ne-kareebla al versifero. Cetere la du silabi di la posedal adjektivi fakte esas materie lejera.

Pri elizio. — Generala e chefa regulo : Nula elizio qua efektigus obskureso od ambigueso esez permisata.

En la limiti di ca regulo, on darfas elizionar l'*a* final di l'adjektivi e l'*o* final di la substantivi, precipue kande per elizio evitates ledfona hiati.

Exempli : Sub heg'odoroza.

Ulre ta kazi, me licence e propraresponse elizionis l'*e* final di kelka adverbi ne-derivita (*kande, anke, opene, ube*,) e dil konjuncioni *sive* e *ke* precipue kand'elizio supresas la hiato *e e*. Tala elizioni praktikesas che lingui naturala ; *Ex.* *Qu'un ami véritable est une douce chose ! — Anch'io son pittore.* Absolute nula obskurego esas timenda de oli ; cetere li ne led-formigas nek led-fonigas la linguo. Li prefere igas olca mem plu belfona.

Me deziras ke ita enunci ed ica versa proburo kontributez por fixigar Regularo dil Ido-versifado.

Me gratitudoze recevos ed egardos irga kritiki da l'estimata e kompetenta lektonti, quankam me ne promisas anticipo ratifikor oli omna.

J. H.

1.

APRILO

Anciena Kansono

Segun poemo
da REMY BELLEAU
(1528-1577)

Segun ario
dil XVIIe yarcento.

A - pri-lo, ho-no-ro dil boski E dil mo-

na-ti ; A - pri-lo, ho! dol-ca es-pe-ro Dil

frukti qui sub la ko-to-no dil bur-jo-ne-ti Protektas l'or-

ga-ni por no-va vi-ves-ko.

Metro versala

1^a, 3^a e 4^a versi dil strofi u — u u — u u — u
2^a e 5^a versi — u u — u
6^a versi u — u u — u u — u u — u

Aprilo, honoro dil boski

E dil monati ;

Aprilo, ho dolca espero

Dil frukti qui sub la kotono

Dil burjoneti

Protektas l'organi por nova vivesko.

Aprilo, honoro dil prati
Riverdeskinta,
Di qui la kaprica fantazio,
Per mila nuanci di bela
Floro kolori
Buntigas la robo dil nova printempo.

Aprilo, helpanta l'aspiri
Di la Zefiri,
Qui sub sua ali di venti
Preparas, en l'ombro dil boski,
Dolca kaptilin,
Revante la rapto di Flora-la-Bela.

Aprilo, tu, per karezanta
Manuo, desklozas
Del sino dil matro-naturo,
Deal rekolturon de pura
Floro-parfumi,
Qui bonodorizas aero e tero.

Aprilo, gracioza rideto
Dil Chipranino
Qua Deo, per sua respiro,
Del cielo difuzas amoro
Ambroziatra
Sur monti e vali, en boski e kordii.

Aprilo, benign e jentila
Qua l'exileson
Cesigas por ta pasajera
E for-voyajanta hirundi,
Qui la rivenon
Anuncas di nova printempa sezono.

Ja hego-rozieri, krategi,
E timiani,
Dianti e lilii e rozi,
Dum ta radioza sezono
Plene forifas
E sua charmiva korolin expansas.

La naktigaletto belvoca,
Dolca-gutura,
Vespere celita en l'ombro,
Kantante sen-fina refreni
Harmonioza,
Per gaya ruladi plenigas la boski.

En ita sezono videsas
Bela esami
Di ta marodant abeleti,
Qui floron pos floro enflugas
Pro la mielo
Quan varsis Auroro en lia kalico.

Plu multe kam l'altrin me prizas
Ita monato,
Qua anke posedas kom nomon
La nomo deala di Elta
Qua radioze
Del maro spumoza recevís la nasko.

2.

L'INFANTO « KUPIDO » ABELO-PIKITA

segun P. DE RONSARD
(1524-1585).

Metro versala : — u u — u u — u

Olim l'infanto Kupido
Koliis floreti de prato
Ube abeli en korbo
Sua celulin konstruktis.

Dum ke il iris koliaante,
Ul abeleteo celita
Funde di floro-kalico,
Pikis la mola manueto.

Quik, su vidante pikita,
« Ve ! me mortekas », il dicis,
Kuris a sua patrino,
Montris ad el sua plago.

« Videz la fingro, ho matro, —
Dicis Cupido plorante, —
Videz la grosa infleso
Di la funesta skrachuro. »

Venus, vidinte, ridetis,
E lun kisante atraktis,
E sur la manuo sufletis
Remedionte l'infleso.

— « Dicz a me, ho bubeto,
Da qua tu tale vundesis.
Kad ul ek mea tri Gracii
Tun per agulo piketis ? »

— « Nule ! men vundis insekto
Qua, dum la nova printempo,
Flugas per ali miniona
Hike ed ibe sur flori. »

— « Vere ? ha me lu konocas,
Dicis l'Amoro-Deino ;
Homi dil monto Himettus
Lu « Mielifisto » nomizas.

« Se do ta bestio mikrega,
Tante acerban malajon
Povas facar piketante
Manuo per sua dardeto,

Quante plu bitra dolorin
Sufra la kordii homala,
Kande tu lansas en oli
Tua pestoza flecheti ! »

3.

ODO AD KASSANDRA

Segun RONSARD.

Metro versala : — u u — u u — u u — u

Venez kun me por vidar, minionino,
Ka ta bel rozo, qua icamatine
Sua red robon estalis en lumo,
Icavespere falar ne ja lasis
Ula falduro dil purpur-ornivo,
Od radieto di sua beleso.

Videz, ve ! quale en tempo kurtega,
Ho minionino, ta floro ja perdis
Sua petali e sua beleso !
Matron kruela ya esas Naturo,
Pro ke ta floro belega permanas
De la matino til nur la vespero.

Do, se tu kredas me, ho minionino,
Dum ke tu per tua evo florifas
Quaze per maxim radioza printempo,
Koliez la floro di tua yuneso ;
Quaze frajila rozeton la tempo
Tua charmoza beleson velkigos.

4.

NI ESIS TRI PASTORINETI

Kristnaskal kansono imitita de anciena
Franca « Noël » XVII jarcento. (1)

Metro versala : u - u - u - u - u

1. Ni esis tri pastorineti
Qui sidis proxim rivereto,
Gardante nia mutoneti
Qui pasturadis en prateto.
2. Ni vidis adflugant anjelo
Qua brilis quale klara stelo,
E kantis, celebrante Deo,
Ta bel refreno del cielo :
3. « Yen naskis Dea Redemtero,
Ne en palaco ma en stablo ;
Maria, lua Virga Matro
Ne kushis Lu en mol bersilo.
4. « El kovris Lu per dina lanji,
E pozis Lu sur nuda palio,
E nur bovala respiraji
Varmigas lua kolda facio.
5. Lu jacas en povrega kripo,
Plu dolca kam timid agnelo ;
Pastori, livez via trupo
Por kontemplar ta Infantulo. »
6. Ni lore havis dolca joyo,
E, depozinte la spindelo,
Por vizitar la Dea Mesio
Hastoze kuris a la stablo.

7. Ni en la stablo arivinte,
Adoris la cielal Naskinto,
E sur la kripo inklinate
Admiris la deal Marvelo.
 8. Ho ! radioza Infantulo !
Ho ! ne-diceble dolc Fratulo !
Ho ! kompatema Salvontulo,
Qua chanjas Tero a Cielo !
 9. Ni esis tri pastorineti...
L'unisma kisis la fronteto,
E l'altra kisis l'okuleti,
Ma me la vangis dil Babeto.
 10. E felicega qual rejini,
Pos adorir la bel Infanto,
Ni retrovenis al mutoni
Qui pasturadis en la prato.
-

(1) Pri l'ario, videz l'*Almanaketo Idista* 1927, Ido-Kontoro, Thaon.

LA CIKADO E LA FORMIKO

Fablo da LA FONTAINE.
XVII^a yarcento. I. 1.

Metro versala : — u — uu — u

La cikado, kantinte
 Dum la tota somero,
 Esis desprovizita
 Kande venis la vintro.
 Ne mem mikra peceto
 De mush' o de vermeto !
 Pri ca bitra ditreso,
 Che vicina formiko
 El lamentis, pregante
 Lu prestar ad el grani
 Por k' el povez nutrar su
 Til la nova printempo,
 Ed adjuntis : « Me pagos
 Certe, ante agosto
 Interest' e pruntajo. »
 Prestemeso ne esas
 Vicio di la formiko.
 « Quon vu agis somere ? »
 Dicis el al pruntemo.
 — « Nokte, jorne, por irgu
 (Ne shokesez) me kantis. »
 — « Dum somero vu kantis ?
 Vun pri to me gratulas.
 Nu ! dum vintro vu dansez ! »

LA KORVO E LA FOXO

Fablo da LA FONTAINE.

1, 2.

Metro versala

{	Versi ne-para	u -- u -- u -- u -- u -- u -- u
	Miser Catulle desinas ineptire	
{	Versi para	u -- u -- u -- u -- u

Sioro korvo, sur arboro perchinte,
 Fromajon tenis en la beko.
 Sioro foxo, per l'odoro lurite,
 Direktis a lu ca paroli :
 « Me respektoze vun salutas, Sinioro ;
 Ho ! quante elegant aspekto !
 Che vu se kanto egalesas bel plumi,
 Vu esas Phenix di ta boski. »
 Audinte tala komplimento, la korvo
 Pro joyo preske dementesas,
 E por admirigar la melodioz voco,
 Apertas larje sua beko,
 Falar lasante la fromajo. La foxo
 Rekolias ol, e ridachante
 Klameskis : « Bela Sinioro, saveskez
 Ke la flateri kustumale
 Su nutras ye la spensi di la flatati.
 Util leciono po fromajo ! »
 La shamigita korvo juris — tro tarde —
 Ke lu de nun plu saja esos.

LA VOLFO E L'AGNELO

Fablo da LA FONTAINE.
I, 10.

Metro versala : -- u u -- u -- u u -- u

Ula agnelo su sen-durstigis
En la pur fluo di rivereto.
Volfo quan fasto igis rabioza,
Vildon chasante venis adibe.
« Pro quo tu trublas mea drinkajo ? —
Dicis ta bestio furieskante : —
Pro tant audaco tu punisesos. »
— « Nobla Sinioro — pledas l'agnelo —
Ne iraceskez ; videz prefere
Ke me ya drinkas aquo fluanta
Infre de vu ye duadek pazi,
E konsequante ne posiblesas
Ke irgmaniere vua drinkajon
Me sordidigis. » — « Tu sordidigas ! —
La kruelega bestio ululis, —
Pluse me savas ke tu lastyare
Pri me parolis maldicenzoze. »
— « Quale me povis lore facar lo,
Kande me ne ja esis naskinta ?
Me nun ankore sugas la mammo. »
— « Se ne tu kulpis, tua fratulo... »
— « Nulan me havas. » — « Esas do altru
De tua gento qua me ofensis.
Omna vi a me esas odioza,
Omni : mutoni, hundi, pastori.
Me lo saveskis per ul rumoro,
Ed obligesas pri lo venjar me. »
E quik la volfo portis l'agnelo
Funde di bosko, e lun devoris
Sen proceduro judiciala.

*Tale rezono di la plu forta
Vinkas rezono di la plu febla.*

LA QUERKO E LA KANO

Fablo da LA FONTAINE.
I, 22.

Metro versala : u -- u u -- u u -- u u -- u

Uldie la querko parolis al kano :
« Vu esas tre justa blamar la naturo ;
Apene vu povas portar un regolo ;
Venteto mem maxim lejera, qua feble
Rugizas la glata surfaco di l'aquo,
Koaktas vu quik inklinar la vertico.
Ma mea somito, simil a Kaukasus,
Ne nur per la branchi haltigas sunradii ;
Ol anke defias la furio dil sturmi.
A vu, mem zefiro aspektas tempesto,
A me, aquilono ya semblas venteto.
Ha ! se vu nur naskus en l'ombro dil rami
Per qui me protektas la loki vicina,
Vu tanta molestin ne havus sufrenda,
Nam me vu defensus del rud uragano ;
Ma vu kustumale recevas la vivo
Sur rivi humida quin regnas la vento.
Por vu la naturo ne agis sat yuste. »
La kano respondis : « Per ita kompato
Su montras l'amego di vua bon kordio ;
Ma livez ta sucio : la stroki dil vento
Ne tam da me esas timenda kam da vu.
Me flexas la stipo, ma me ne ruptesas.
Per trunko sen-flexa til nun vu rezistis
L'asalti dil sturmo ; ma vartez la fino. »
Quik pos ta repliko yen su precipitis
La maxim furioza burasko quan Nordo
Til lore portabis en sua kold flanki.
La querko rezistas ; la kano kurveskas.
Per forco kreskanta la sturmo strokadas
E fine extirpas l'arboro superba
Qua havis vertico vicina al cielo
E pedi proxima al rejio di l'ombri.

LA LEONO E LA MUSHETO

Fablo da LA FONTAINE.

II, 9.

Metro versala : 4 trokei.

« Fore ! Fore ! insektacho,
 Sordidajo di la tero ! »
 Tale olim la leono
 Invektivis la musheto.
 Ica kontre l'ofensinto
 Quik deklaris la milito.
 « Ka tu kredas (ilu dicis)
 Ke pri tua van rejeso
 Me pavoras o mem sucias ?
 Bovo esas plu kolosa
 Kam tu ; tamen me agitas
 Ita bestio segunvole. »
 Enuncinte tala vorti,
 Lu sonigis por l'asalto,
 E divenis samatempe
 Trumpetero e heroo.
 Lu komence su eskartas,
 E ye oportuna tempo
 Su flechatre precipitas
 Sur la kolo dil leono
 Quan lu igas preske fola.
 L'animalo spumifanta
 Cintilifas per l'okuli,
 E pro lua furio-bramo
 Homi tremas e su celas
 En la tota cirkumajo ;
 E ta general alarmo
 Produktesas da musheto !
 Ta insekto nihilatra
 Atakadas la bestiego
 Ye cent loki di la korpo.
 Pikas lore lua spino,
 Lore lua muzel-pinto,
 Lore fundo di naz-truo,
 E per tala molestado

Acensigas til la kolmo
 La rabiego dil leono.
 L'ennemiko ne-videbla
 Nun triumfas, e rideskas
 Pri ke furioz leono,
 Vice atingar insekto,
 Per la denti e per l'ungli
 Vundas ipse sua korpo
 Qua sangifas lacerite.
 Lu sonigas sua kaudo
 Cirkum l'anelanta flanki
 E vibrigas l'atmosfero.
 Ma ta sen-mezura furio
 Lun fatigas e depresas :
 Yen lu jacas abatite.
 La musheto glorioze
 Flugas de la kombat-feldo ;
 Quale lu ja sonigabis
 Por l'asalto komencala,
 Lu sonigas por la vinko
 Ed anucas ta prodajo
 Omnaloke en la lando.
 Ma dum voyo lu faletas
 En araneal kaptilo.
 Ibe finis lua vivo.

*Ica fablo docas a ni
 Ke de nia enemiki
 Ti qui esas maxim mikra
 Esas ofte maxim bitra ;
 E ke ulu qua eskapas
 De terorigiv danjero
 Perisar ulfoye povas
 En bagatelatr afero.*

LA SHU-REPARISTO E LA FINANCISTO

Fablo da LA FONTAINE.

VIII, 2.

Metro versala

{ Versi ne-para : 4 trokei.

{ Versi para : 5 trokei.

Ul shu-reparisto kantis
 De l'auroro til la krepuskulo.
 On askoltis plezuroze
 Ta ruladifanto qua aspektis
 Plu felicà, en l'echopo,
 Kam irg ek la sep antiqua Saji.
 Ilu havis, kom vicino,
 Financisto plena de pekunio
 Qua ne kantis, poke dormis ;
 Kand' ulfoye ica somnoletis
 Ye la jorneskala horo,
 L'altru per kansoni lun vekigis.
 E la financisto plendis
 Pri ke la deala Providenco,
 Ne prokuris ke la dormo
 Esas aquirebla en merkato
 Po pekunio, quale varo.
 Veniginte la kantem vicino
 Aden sua bel domego,
 Ilu dicis ad il : « Nu, Gregorio,
 Quanton vu dum yaro ganas ? »
 — « Me... dum yaro ? — dicis rideskante
 La shu-reparista kerlo, —
 Me konfesas ke me ne kustumas
 Tale kalkular, Sinioro.
 Me diope ganas la nutrivo
 Til la fino di la yaro. »
 — Quanton do vu ganas singladie ?
 — Lore plue, lore mine ;
 Me nur plendas ke chomala dii
 Tro multeskas ; la paroko
 Dum la proni sempre konocigas
 Nova santi celebrenda :
 Ni per tanta festi ruinesas. »

La pekunioza homo,
Ridetante pri ta naiveso,
Dicis ad il : « Me cadie
Volas richigar vu quale rejon.
Nu ! acepez e kunportez
Ta cent skudi ; lin sorgoz rezervez
Por la kazi di bezono. »
La povrulo kontemplar ya kredis
La total pekunio-quanto
Fabrikit dum plu kam un yarcento
Por la uzo dil homaro.
Quik adheme ilu retroiras,
Enterigas la pekunio
En l'angulo maxim obskurega
Dil kelero, ma sam-tombe
Enterigas anke... sua joyo.
Diveninte posedero,
Muteskir il semblis ; ne plus kanti !
Dormo liviŝ lua hemo ;
Sucii e suspekti, van alarmi
Esis lua kun-lojanti.
Il tot-jorne guatis, e dum nokto,
Kande kato bruissetis,
Il opinionis ke furtisto
Fore portas la trezoro.
Fine, nia desfelico kuris
Che la richa financisto
Quan il kante-vekigar cesabis
Ye jornesko, e klameskis :
« Retrodonez dormo e kansoni,
Retroprenez ta skudachi. »

11.

LA DU KOLOMBI

Fablo da LA FONTAINE.
IX, 2.

Metro versala : 6 trokei.

Du kolombi tenerege interamis.
Un de li, qua tre enoyis en la hemo,
Esis tante stulta ke lu entraprezis
Turistal voyajo aden fora landi.
L'altru dicis a lu : « Quon do tu intencas ?
Ka tu livos tale tua kar fratulo ?
Absenteso esas maxim grav malajo...
Ne a tu, kruelo !... Adminime suciez
La labori e danjeri dil voyajo.
Se nur printempal sezono arivabis !
Vartez la zefiri ; quo do tante urjas ?
Korvo jus auguris male por ucelo.
Me de nun nur pensos pri funest renkontri,
E falkoni, e kaptili. Kande pluvos,
Me tristesos, ne savante kad la frato
Havos ŝegunvole omno bezonata :
Bon supeo, mola lito... e cetera. »
Ta diskurso ŝanceligis la kurajo
Di la ne-prudenta vojajero. Tamen
La ne-quieteso e la kuriozeso
Fine vinkis. Lu respondis : « Tu ne plorez ;
Pos tri dii admoxime me saciesos
E quik retrovenos naracar al frato
L'aventuri mea. Tu desenoyeskos.
Ta qua poke vidis ne naracas multe.
Quante plezos a tu mea naracado !
Nam dicar me darfos : con me teste vidis,
To a me eventis ; lore semblos a tu
Ke tu partoprenis en lo naracita. »
Pos ta vorti li plorante interadiis.
La turisto ja foresis, kande sturmo
Lun koaktis refujar en old arboro,
Ube l'uragano lu molestis grave,
Malgre la foliaro. Kande la cielo

Serenesis, la kolombo for-flugeskas,
Segunpove ri-ordinas e sikigas
L'arufit plumaro pluve-imbibita...
Hungreskinte, lu perceptas fortunezo
Dissemit frumento en ne-fora agro,
E jentil ucelo bek-pikanta grani.
Por querar repasto lu adibe flugas,
Ma lu quik kaptesas : ta luriv frumento
Disimulis glito-nodo di kaptilo.
Pro ke la kordeto esis konsumita,
La kolombo per la pedi, per la beko
E per l'ali fine lun ruptar sucesas.
Multa plumi ya perdesis en l'afero,
Ma lo maxim bitra dil destino, esis
Ke hungroz vulturo ye akuta ungli,
Vidis la desfortunozo qua, tranante
La kordeto e la peci dil kaptilo,
Similesis a bagnano eskapinta.
La vulturo su preparis por sizar lu,
Kande de la nubi aglo fulminatre
Precipitis su per ali extensita.
Profitinte ta konflikto dil rapteri,
La kolombo flugis til rural kabano.
Lu ya kredis ke per ica aventuro
Finos lua voyajal desfortunaji,
Ma fripon puero (omni esas tala),
Frondagante stono kontre la kolombo,
Mi-ocidis la ucelo malchancoza
Qua, maledikante sua kuriozeso,
Kun vundita alo e ruptita pedo,
Mi-mortinta e mi-klaukanta, fugis
Til la hemo en qua fine lu arivis,
E, ri-trovis sua kompatema frato
Qua lu flegis ed amoze konsolacis.

*Ti ne querez altraloke feliceso
Qui per interamo heme felicesas.*

12.

LA KRUCIFIXO

LAMARTINE
(1790-1869)
Méditations.

Metro versala : la 3 unesma versi dil strofi esas hexametri
ek daktili e spondei. La 4^a verso konsistas ek 3 daktili
ed 1 spondeo. (1)

Ho tu, quan me rekoliis del boko di l'agonianto
Kun lua lasta respiro e lua paroli adiala ;
Ho dufoye santega simbolo : imajo di Iesu
E donacajo da manuo mortanta ;

Quanta lakrimi adsur tua pedi, quin me veneracas,
Fluis, del sakra instanto kand'ek la martira pektoro
En mea manui tremanta tu pasis, ankore tepida
Per lua jus eveninta expiro !

Lasta flameton la ceremonial lumizili spricigis,
La sacerdote susuris ta dolca kantiki pri morto
Similesanta la kanti melankolioza quin matro
Por dormigar la infanto, kantetas.

Di lua pia espero la fronto konservis la traco ;
Sur lua pala vizajo, stampita per grava beleso,
Brilis la gracio quan preteriranta doloro impresas,
E la solena majesto dil morto.

Febla venteto, qua la dispersita hararon agitis,
Lua traitin a me revelis e celis alterne ;
Quale ulfoye videsas sur blanka marmoro di tombo
L'ombro movanta di nigra cipresi.

Pendis un de la brakii alonge la trista mort-lito ;
L'altra, langore faldita sur kordio apene pulsanta,
Semblis ankore serchar la helpiva imajo di Iesu,
Por lun amante presar an la boko.

(1) Por plu faciligar la lekto dil hexametri daktilo-spondeala, la vokali dil silabi
forta en ta versi esas imprimita per plu dika tipi.

Elua labii mi-desklozesis kison ol ankore ;
Ma dum la kiso deal, la spirito ekflugis del korpo,
Quale parfumo lejera quan fairo-ardoro konsumas
Ante ke flamo eruptis ek olu.

Nun lua labii divenis sen-mova, la boko glacieskis,
Omna respiro silencis en ta dormigita pektoro,
E dil sen-vida okuli la matidigita pupilo
Mi-velizesis dal grava palpebri.

Ibe me stacis, frapite da misterioza teroro,
E ne audacis men proximigar al precoza restajo,
Quale se ol, nobligita per l'alta majesto dil morto,
Ja divenabis ul sakra objekto.

Ne me audacis, ma la sacerdote divinis la pensi
Di mea kordio, e de lua fingri mort-kolda preninte
La krucifixo : « Yen por memoro e ferma espero ;
Olun fidele konservez, ho filio ! »

Sempre tu restos a me, yes, ho funeral heredajo ;
Depos ta dio, sepföye l'arboro quan me plantacabis
Sur lua tombo sen-noma, ja sua foliaron novigis ;
Tun me ne livis dum irga instanto.

Proximpozit a la kordio en qua irg amoro febleskas,
Tu lu defensis de l'oblivieso quan tempo genitas,
E mea lakrimifanta okuli per traci gutopa
La moligita ivoron sulkizis.

Konfidencario suprema di l'anmo fluganta del korpo,
Restez an mea pektoro, parolez ankore e dicez
To quon lu lore susuris kand'a tua sola oreli
Lua feblega parolo parvenis ;

Ye ta instanto dum qua la spirito rekolecanta
Celas su en la tenebro qua nia okuln plenigas,
E de la koldigita sensaro pazope ekiras,
Surda ye last adiala paroli ;

Kande pozita en ne-certeso pri vivo od morto,
Quale ul frukto quan sua graveso separas del ramo,
L'anmo ye singla respiro ocilas quaze pendanta
Super l'abismo obskura dil tombo ;

Kande la bruiso konfuza dil kanti e dil singluti
Ne plus vekigas la torporigita spirito dil homo,
Tu, adherante al labii velkinta di l'agonianto,
Quale amiko tilfine helpanta ;

Por lumizar la stretaji di ta hororoza paseyo,
Por ri-levar a la cielo la des-lumeskanta regardi,
Dea konsolacero di qua ni kisadas l'imajo,
Quon tu sugestas a lu ? Ho respondez !

Anke tu savas mortiar, e tua lakrimi deala,
Fluis kun sango adsur la radiki dil sakr oliviero,
Ye ta nokto kruela en qua tu vane pregadis
Dum ne-dicebla spirito-agonio.

De la kruco sur qua tu sondis ta granda misterio.
Tu videskis e matro plorant e naturo trauranta ;
Quale ni, tua amikin tu mustis livar sur la tero
E tua korpon tu lasis en sarko.

Pro tua morto, me pregas, ho grantez a mea febleso
An tua kordio facor la dolorozega expiro ;
Kande sonos por me la instanto dil morto, memorez,
Ho tu qua savas mortiar, tua morto.

Lore sur tua pektoro per kisi me serchos la loko
Ube mortanto exhalis la adio ne-revokebla :
E quik l'anmo di lu, por guidar mea anmo migranta
Same al rejio di Deo, adflugos.

Deo permisez ke lore persono amike trauranta,
Trista e kalma samtempe, simil ad anjelo ploranta,
Dolce a mea mort-lito su proximiginte, rekoliez
De mea boko la sant heredajo.

Guidez lu, sendolorigez por lu la lasta viv-horo,
Ho tu mort-sakrigita simbolo di fido ed amo ;
E de ti qui ekiras la mondo ad ici qui restas
Intersequante pasar tu voluntez !

Til ta solena instanto ye qua sepfoye sonanta
Voco cielal penetrante la vulto dil trista morteyo,
Kune vekigos l'amaso di omni dormanta en l'ombro
Santa dil kruco eterne regnonta.

13.

LA PAPILIONO

LAMARTINE.
Méditations.

Metro versala : 4 daktili ed 1 spondeo.

Kun la printempo naskar e mortar kun la rozi,
Per zefir-ali natar en purega cielo,
Palpiteskar an la sino di fresha floreti,
Ebrieskar de parfumi, de lumo, d'azuro,
E, yun ankore, jetinte la polvo de l'ali,
Quaze suflajo flugar a la vulti eterna,
Yen la charmoza destino dil papiliono ;
Lu similesas deziro nultempe quieta
Qua, ne povante saciar su da irga kreuro,
Ad la ciel' retroiras querer la volupto.

14.

AL NAKTIGALO

LAMARTINE.
Harmonies.

Metro versala : 3 daktili ed 1 spondeo.

Kande per voco cielal tu preludas
A la misterio dil nokti belega,
Ucel-kantero di mea dezerto,
Nule tu savas ke me tu askoltas !

Nule tu savas ke mea oreli
Dolce kaptita per tua melodio,
En la foresto ombroza su longe
Del marveloza harmonio plenigas.

Nule tu savas ke mea suflajo
For-flugeskar de la labii hezitas,
E ke me per silencoza pazeti
Presas apene la folii krumplita.

Nule tu savas ke homa poeto,
Qua min artoze kam tu liro-pleas,
Envidiante meditas en l'anmo
L'odo nokt'al quan tu kantas al boski.

Ma se la luno kurioze inklinas,
Por askoltar tu, an bordo di monto,
Tu, fugeskante de brancho a brancho,
Del flotacanta radieto celesas.

E se la fonto, shokante per fluo
Kontre stoneto qua olu tardigas,
Sua murmuron lautigas en musko,
Tua gorgo trublesas e tacas.

Tua tener o subluma kantado
Esas tro pura por mondo desnobla ;
Ita muziko per qua tu vibregas
Esas instinto qua iras a Deo.

Tua ruladi e tua gorgo
Esas ul harmonioza mixuro
Di la dolcega bruisi dil tero
E dil profunda sospiri dil cielo.

Tua kantado — kad olun tu koncias ? —
Esas la voco dil blua steleyo,
Di la foresto, dil groto sonora,
Di la valetto dormanta sub l'ombro.

Tu trezorigas la foni prenita
Del singlutado dil ondi plaudanta,
Del fremisado dil folii tremanta,
De la mortanta bruisi di l'eko ;

De la falado gutopa dil aquo
Qua tra rokaji filtresas en vasko,
E sub la vulto stonoza resonas,
E l'azurea spegulon rugizas ;

Del susurado di l'ondi glitanta
An la sabloza kaneyo dil rivo ;
Fine, de ta voluptoza jemado
Qua dum la nokto audesas en rami ;

E per ta foni artoze mixita
Kun ul instinto cielale docanta,
Deo-vocizis tu, ho Philomela,
E tu kompozas la Himno a Nokto.

Yes, ta serena cielo noktala,
Ta religioza vespero-misterii,
E ta parfumi varsata dal flori
Quaze de kupo di incensigili,

Ta ros-guteti qui foliin perlizas,
E ta koldeta suflaji dil boski,
Per sua charmi postulas ke voco
Poezioza lin kante celebraz.

Nu ! melodioza ucelo, tu esas
Ita bel voco cielale sonanta,
Ta religioza sospiro dil nokti
Olquan anjeli e homi askoltas !

Nia du voci unsone kantadez !
Sama deala oreli ni audas ;
Ma tua prego plu prone acensas
Ad la cielo qua olun expektas.

Nam tua kanti ya esas la eko
Di amoroza e pura naturo,
La fervoroz e deala murmuro
E somerala kantiko dil nokti ;

Ma en la voco sencharma dil homi
Qua ekirante del kordio jemadas,
Sempre on sentas tremar ul lakrimo,
O fremisar ul celita doloro.

L'UNESMA REGRETO

LAMARTINE.

Harmonies. Metro versała : hexametri ek daktili e spondei.

Apud la plajo sonoza sur qua la maro Sorenta
Ondin blua desvolvas ne fore de oranjereyo,
An voyeto grizatra, sub heg' odorozza, yidesas
Petro tombala stretega, humil e seninteresa
Por la stranjera pasanto qua distraktite promenas.
Ibe ul nomo grabita kovresas da tufi jilflora...
Nomo di dolca yunino quan eko nultempe repetis.
Nur kelkfoye pasanto, interruptante la iro,
Lektas dato ed evo tra l'eskartita herbegi,
E, sentante lakrimi naskar en sua okuli,
« Dek e sis yarin el evis » lu dicas... « tro frue por morto » !

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro ;
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Dek-e-sis yarin el evis ; yes, dek-e-sis yarin ; ta evo
Sur plu charmant yunino-vizajo nultempe brilabis,
Nek ultempe la lumo di l'ardoreganta litoro
Esis ja reflektita per plu amorema okuli.
Elun me sola rividas en mea fidel memorado
Ube el per pensado nultempe mortonta permanas
E riviveskas qual el aspektis ye hori olima,
Kande nia unesma konversi duradis sur l'ondo.
Lore el sua regardin direktis a mea okuli,
Dum ke la vento desligis la nigra hararo,
E ke la ombro dil segli karezis la vangì rozbela ;
Pose revant el askoltis la kanti di nokte-peskanto,
E voluptoze aspiris la parfumizita zefiro,
Montris a me l'arjentea spumeto dil maro plaudanta,
Ed en la blua cielo la luno-krecento, qua semblas
Ula florego noktala joyiganta l'auroro, e dicis :
« Pro quo tale tresayas l'aero e... mea spirito ?
Nek l'azura ciel' animata per astro-cintili,
Nek l'orizit sablaro quan ondi rulanta karezas,

Nek ta somiti superb di monti vicin al cielo,
Nek ta profunda silenco dil boski salianta la golfo,
Nek ta lumeti alonge la rivo, ta kanti sur l'ondo
Ultemp' emocigabis me tante melankolioze.
Pro quo nultempe ja quale dum icà vespero me revis ?
En mea kordio kad anke su levis astro deala ?
E tu, amiko simil ad auroro brilanta, ho dicez
Dicez a me ka la nokti di tua naskala regiono,
Fore de me, egalesas ca nokti tante belega ? »
Lore, el sua patrinon regardis qua sidis apude,
E por dormar, el sur lua genui pozis la fronto.

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro,
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Quanta pureso briladis en lua kandida tratti !
Quanta klareso venabis del ciel' en lua spirito !
Mem la bel lago di Nemi, quan nul venteto rugizas,
Havas la ondi ya min kristalatr e min diafana.
Ante el elua pensin on vidis en lua kordio,
E la palpebri nultempe velizis lua regardi
Quin cielal e naiva inocenteso plenigis.
Nul sucieto sinkabis plisuro sur lua fronto ;
Omno florifis e brilis per lua yunino-rideto
Qua sur la boko rozea flotacis quale ciel-arko ;
Lua vizajo graciaz nubizesis da nula tristeso ;
El similesis sun-radio qua nula nebulon trapasis,
Per flexebl ed alert pazeti vivoze el marchis,
Od mem pro la plezuro kurar ulfoye trotetis.
El babilis e kantis per voco arjente sonanta
Quale eko limpida di lua yuneso, od anke
Quale muziko deal di ta kordio vibranta per kanti ;
E mem l'aero qua audis ta voco, joyoze fremisis.

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro ;
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Mea imajo l'unesima grabesis en lua kordio
Quale matine la lumo en jus apertita pupilo ;

Depos ta dio, el nulon regardis pluse ; por elu
De l'amoral instanto la mondo divenis amoro.
El kunfuzis me kun l'eventaji di sua vivado,
Omnon perceptis en mea spirito ; me esis la centro
Di kreitaro charmoz qua lua okulin ravisis ;
Me pludolcigis che el mem l'espero al paradizo.
El ne plus suciadis ulgrade pri tempo nek disto,
Singla instanto suffice plenigis lua pensado,
Ultre me nul memorajo flotacis en lua vivo,
Lua futuro konsistis en un ek ta bela vesperi ;
El su konfidis al dolca naturo cirkume brilanta,
Ed a la prego kandida quan el, totkordie joyante,
Avan altaro prizat kustume depozis kun flori,
E lua manuo forduktis me al portiko dil templo ;
Quale infanto humila me sequis l'exemplo di elu,
Ed el susuris per voco ne lauta : « Ho, pregez apude,
Nam a me, fore de tu, mem cielo ne semblus ciela.

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro,
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Spektez l'aquo spricanta de fonto en vasko gazona
Amaseskar sub la rivi stretega quale lageto
Blu e klar, shirmata del vento qua vagas durstante,
E del sun-radii brulanta qui ol sikigar minacabus.
Cigno lilioblanka, glitante sur l'ondi limpida,
E sinkante la kolo quan rugo movanta cirkondas,
Ornas, sen desbriligar ol, ita liquida spiegulo,
E su bersadas en l'ondo quan stelo-reflekti lumigas.
Ma se l'ucelo graciaz vers altra fonti flugeskas
Partrublante per ali humid la ondi tremanta,
Lore la ciel'efacesas en l'obskureskinta spiegulo ;
Vice l'azura brilado di ta charmoza lageto,
Leda brunesco videsas en l'ondi quin fango polutas.
Tale ye mea parto tremeskis omno en elu ;
Extingesis la lumo di el, e la radio mortanta
Ne plus retrovenonte forflugis ad en la cielo.
Elu ne plus expektis irg altra plezuro del fato,
Nek en duboz espero langoris, ma lua vivo
Senkombate vinkita livresis a bitra doloro,

Ed en l'unesma lakrimo dronesis elua kordio.
Similesante l'ucelo qua pozas la kolo sub l'ali
Por dormeskar, ye la nokto, la bel e kandida yunino
Ipse su per desespero tacema envelopinte,
Morte dormeskis, ho ve ! sen vartar la vespero dil vivo.

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro,
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Depos dek-e-kin yari el dormas en lito argila ;
Nula lakrimo varsesas an lua frajila tumulo.
Oblivieso rapida — ta quaza sepulto di l'anmi —
Kovris la griza voyeto qua duktas ad ita litoro.
Nulu amoze vizitas ta tombo celita per herbi
Por meditar e pregar... se ne me per pia pensado,
Kande riacensante la fluo dil yari pasinta,
En memorado fidela me queras mea mortinti,
E me deploras en mea ciel' tant astri fininta.
Elta esis l'unesma, e lua radiado dolcega
Lume ed ame karezas ankore la kordio mea.

Me askoltez la vento-jemado e l'ondo-susuro,
Ma pro quo me ri-acensus ad ita pasinta eventi ?
Vi retrovenez, ho quik retrovenez, pensi tristega,
Nam nur revar, ne plorar me deziras.

Arboreto dornoza, quan pal verdajo vestizas,
Esas la sol monumento quan grantis ad elu Naturo.
Sempre flogata da venti maral, e brulata dal suno,
Quale traurala regreto qua sinkas radiki en kordio,
Sur rokajo sikeg ol vivetas e donas nul ombro ;
Lua foliario grizeskas per polvo-vortici dil voyo,
Proxim la sulo lu reptas, e lua pendanta brancharon
Pasturanta kapryuni senhalte per denti detranchas.
En la printempo, floreto simil a floko di nivo
Ibe flotacas dum dii tre poka, nam vento-molesto
Senpetaligas ol ante l'exhalo di lua odoro ;
Tale, ante charmir nia kordio, forflugas la vivo.
Ibe sur ramo flexanta su pozas ucelo revema
Qua per melankolioza kansoni plenigas l'aero.

.....

Dicez, ho dicez, yunino-floreto tro frue velkinta,
Ka nul lando existas por universal ri-floresko ?

Vi, nun, vi ri-acensez ad ita pasinta eventu ;
Flugez tra yari kun mea spirito, ho pensi tristega !
Mea fidel memorado spricigas sennombra sospiri,
E mea kordio plorar nun deziras.

16.

LA FONTO

V. HUGO (1802 - 1835)
Contemplations

Metro versala :
Hexametri ek daktili e spondei.

Proxim fonto habitis leono. Aglo samloke
Venis kustume drinkar. Uldie du reji durstanta,
Sub la palmieri salianta la fonto inter-renkontris.
Singlu de li volante l'unesme cherpar ek la vasko,
Granda kombato eventis, e li mortigive vundesis.
L'aglo, flugante ad super la kapo dil du morteskanti,
Dicis a li : « Pro quo vi judikis la mondo tro mikra ?
Vi nun esas nur ombri, ho princi ! via blankosti,
Qui per yuneso florifis hiero, ja morgo divenos
Stoni ne-rikonoceble mixit al petri dil voyo :
Vi dementesis facante ta vana ed akra milito.
Kun la leono me pace habitas en ica dezerto ;
Omni du samfonte ni cherpas nia drinkajo ;
Anke samloke ni regnas ; ma me saciesas dal cielo
Ed al leono me lasas planajo, montaro e boski. »

17.

LA AVINO

V. HUGO
Odes et Ballades

Metro versala :
Hexametri ek daktili e spondei.

Ka tu dormas ? vekeskez, ho matro di nia matreto !
Kustumale la boko di tu dormante movetas,
Nam tua dormo tre ofte aspektas quale pregado ;
Ma cavespere tu semblas esar ul marmora madono ;
Nam tua labii ne movas e tua respiro mutesas.

Pro quo cafoye tu plu kam kustume inklinas la fronto ?
Quanta kulpon ni facis ?... Ka tu nin amas ankore ?
Videz ! la lampo paleskas, la herdo krepitas e fumias ;
Se parolar tu ne volas, la fairo agonianta
E la lampeto, e tua du pueri... ni omnia morteskos.

Proxim la lampo senluma ni anke trovesos senviva.
Quon tu dicis plorante, avino, kande tu vekos ?
Tua lamenton ne tua mortinta pueri perceptos ;
Por nin rivivigar tu mustos tua Santinon
Longe pregar, e nin forte klemar an tua pektoro.

Montrez la biblo a ni, e naracez pri blua imaji,
Pri orizita ciel' e genupozinta santini ;
Pri l'infanteto Iesu, la kripo, la bovo, la maji.
Per tua fingro lektigez da ni en la mezo dil libro
Kelko de ta Latinajo qua pri ni parolas a Deo.

Matro !... ho ve ! gradope febleskas la lumo dil chambro,
Cirkum la herdo nigratra joyoze dansadas la ombri ;
Forsan balde maligna spiriti eniros la domo...
Tua dormadon ekirez, ho, interrompez ta prego ;
Vice nin quietigar ka tu volas pavorigar ni ?

Quante kolda tu havas la brakii !... apertez l'okuli,
Olim tu paroladis pri mondo adube ni marchas,
E pri cielo, e tombo, e vivo qua fluas rapide,
Tu paroladis pri morto... nu ! dicez, matro jentila,
Dicez quon esas ta morto !... Tu facas nula respondo !

Longatempe la voco jemanta dil pueri resonis ;
 Kande l'auroro lumizis la cielo, l'avino ne vekis.
 Lore, klosho frapadis l'aero per bati traurala ;
 Ed ul pasanto, vespere, tra mi-klozita pordeto,
 Vidis la du pueruli qui genupozinte ploradis
 Avan bibla librego e vakuigita mort-lito.

18.

HO NOVE-NASKINTA INFANTI !

Sugestita da poemo
 da A. DAUDET
 (XIX^a yarcento)

Metro versala :

La tri unesma versi dil strofi u - u u - u u - u
 4^a verso u - u u - u
 5^a verso u - u

Ho nove-naskinta infanti,
 Boketi, nazeti, manueta,
 Frajila membreti tremanta
 Rozea e blanka
 E bela !

Vi quale silvieti gorgeas,
 E ta sen-ordina vorteti
 Plu kam eloquento diskurso
 Vibregas la kordio
 Dil matri.

Dum dormo, sur via fronteti
 Flotacas cielal serenoso,
 E sur mi-klozita labieti
 Briletas kandida
 Rideto.

Infanti, vi esas la joyo
 Dil domo, nam via gepatri
 An via bersili aspiras
 La floro di sua
 Amoro.

Gracioza infanti, vi esas
 La dolca espero dil hemi ;
 Da Deo vi benedikesez,
 Ho feliciganta
 Anjeli !

19.

NASKIS FILIULO

Jean AICARD

(XIX^a yarcento).

Metro versala : 6 trokei.

La Chanson de l'Enfant.

Yuna matro, infantinon vu deziris...
 Ma la Cielo donis a vu infantulo.
 Tamen joyo adportesas per la nasko
 Tam di filiulo kam di filiino.

Filiino ! e ja vua dolc matreso
 Por lu preparabis feminal konsili...
 Pro ke naskis filiulo, lua anmon
 Ne formacez per totsama edukili.

Nam la viri, destinita por la lukti
 Di la vivo, kurajoz esar bezonas ;
 Lasez do kurar ta puero segunvole
 A l'unisma danjereti dil puer-ludi.

Ips a vu ne fingez ne-util kimeri
 Qui uldie dolorigus vua kordio ;
 Nur l'infanti posedesas da la matro,
 Ma kreskinte li postulas altra amo:

Per tro minucioza sorgi dal familio
 Il ne opresezez nek katenizezez !
 En lu ne florifez yuninal dolceso ;
 Yen filiulo, ne filiino naskis por vu.

Me konocas viri qui, cetere brava,
 Tro tenere edukesis dal patrini.
 Sempre li vundesas, ho ve ! lia kordion
 Febla e dolcega irgo dolorigas.

E ye hori di sufrado solitara,
 Di sufrado sen-amika, sen-kareza,
 Tala viri tormentesas da penozo
 Teneresi per qui li parmortigesas.

Ka vu ploras ? Nobla matri, superbesez
Pri la sublimeso dil matral funkcio,
Nam pagar vi mustas min kruel dolori
Po parturo di la korpi kam di l'anmi.

20.

HO INFANTETI

Fr. BATAILLE.
(XIX^a yarcento).

La ritmo acentizal esas *ad libitum*,
ecepte ke la hemistiki di singla verso finas per trokeo :

Ho infanteti, | deala flori

Ho infanteti, deala flori
Qui desklozesis en la misterio ;
Dolca ciel-arko en nia plori,
Astri qui lansas radii di joyo ;

Gracio, beleso, formi, kolori,
Ne-altereble serena fronti ;
Labii qui charmas nia dolori,
Ne-exhaustebla plezuro-fonti ;

Ho infanteti, qui per rideto
Donas espero mem a senforci ;
Mea trist anno ad en la morto
Flugus felica pro via kisi.

21

LAMENTO

Lucien PATÉ
(XIX^a yarcento).

Metro versala : } Versi ne-para : 4 amfibraki.
 } Versi para : 4 trokei.

Me mea doloron klamadis al bosko,
E la bosko sospiregis :
Me mea malajon naracis al fonto,
E la fonto lakrimegis ;
Me olu revelis al gaya ucelo,
E l'ucelo chagrenegis ;

Me lu konfidencis al stelo brilanta,
Qua respondis per tremeti ;
Me lu konocigis dal floro celita
En la herbo di la prati ;
Me finè lun dicis al floro pendanta
De l'arboro an voyeti ;

Ed oli quik varsis sur mea vunduro
Dolc oleo di kompto ;
La vento qua flugas kun febla susuro
Me karezis kun singluto ;
En mea sufrado la tota naturo
Amikale prenas parto.

.....
Tu sola nulfoye konsentas audar me,
Amorato ne-sentiva !
Ka tu, plu kruela kam l'enti senviva,
Ne voluntos kalmigar me ?

LA KANSONO DIL KORBIFISTO

André THEURIET.
(XIX' yarcento).

Metro versala : 4 amfibraki.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

Vi esos uldie lit-framo frajila
En qua infanteto, bersata dal matro
Ye soni di ario anciena, ridetos
Ed en la lejera bersilo dormeskos
Kun boko ankore humida per lakto.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

Vi esos la korbo quan yun puerini
Plenigos de fragi koliita en kopsi ;
Li retroveninta vespere adheme
Ludetos joyoze, e dolca odoron
Difuzos en domi la frukti matura.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

O forsan vi esos la granda fanilo
Per qua la farmisto alerte agitos
La blonda frumento dreshita sur l'agro,
Dum ke flugetanta paseri cirkume
Bek-pikos la grani kovranta la sulo.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

E kande l'autuno redigos la vito,
E gay rekoltanti dil beri sukoza
Kantante decensos del blu kolineti,
Per vi kunligesos la ringi dil kuvo
En qua spumifante red musto ebulios.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

Vi esos kajeto por bela uceli ;
O naso perfide celit en junkeyo,
Aden qua truteto revoze natanta
Penetros e, balde enkarcerigita,
Per fola friskado subite baraktos.

Refreno

Oziera sproseti, docile kurveskez
Flexite dal fingri dil old korbifisto.

Oziera sproseti, vi anke divenos
La hurdo modesta qua portos al sarko
La korpo mortinta di l'old korbifisto ;
E lua funero-konvojo vespere
Eniros voyeti dil verd ozieroyo.

LA FLORIFANTA VITO

A. THEURIET.

Metro versala { Versi ne-para : 3 amfibraki.
Versi para : 4 amfibraki.

La flori dil vito ja kreskas,
E duadek yarin cadie me evas...
Ho quante bonesas la vivo !
Ol esas nektaro plu dolca kam vino
Spumoze fluant ek presilo.

Me koncias ke mea cerebron
Plenigas subtila langor-ebrioso,
Me kuras e drinkas la vento...
Kad esas l'aero qua me ebriigas,
Od ita floroza viteyo ?

Ho dolca odoro dil viti
Qua me printempizas til funde dil kordio !
Me volus, — ma me ne audacas —
Od ulon... od ulun klemar fervoroze
An mea pulsanta pektoro.

Simil a sovaja kaprulo,
Hastoze me fugas adsub la bushari,
Ed ibe jacante en herbo
Me sur mea boko febroze aplastas.
La beri di reda frambiero.

E sur mea labii charmata
Me kredas sentar misterioza kiseti,
Quin tra la densega ramaro,
Per boko suflanta parfumi deala,
Anjelo tenere adpresas.

Ho vivo! deziro! misterio!
Ho verda pampraro dil viti cirkuma!
Ho flori dil valo ombroza!
Kad ito ne esas to quon sur la tero
La homi nomizas « Amoro » ?

PROMENADO SUR LA RIVERO

A. THEURIET.

Metro versala :

La 5 unesma versi : — u — u u — u u — u

6ta verso : — u u — u

La saliki fremisas. La luno
Per brileto di blua reflekti
Arjentizas la bruna rivero ;
E la barko sub alta brancharo
Glitas inter la rozi opala
Dil nenufari.

Dissolvita tra densa foliaro,
Vesperala nebulo gutope
Varsas misterioza lakrimi
Qui, falante en l'ondo tremanta,
Bersas ni per kanteto qua semble
Venas del cielo.

Kari ! quante serena vespero !
Ridez, tamen audigez apene
Via rido, por ke ne trublesez
La dormado dil dolca naturo
Qua en vaporifanta tenebro
Kalme repozas.

Kantez!... Sub la vultatra brancharo
Mi-klozante l'okuli, e tempon
Ne koncianta, me revos sur l'ondo
Qual infanto lulita da matro
Por ke lu dormeteskez plu balde
En la bersilo.

25.

NIVESKAS (1)

Em. POUVILLON
(XIX^a yarcento.)

Metro versala : 3 trokei.

Dina nivo-floki	Sub la basa cielo
Falas, glitas, jiras	Ul reval silenco
Tra la griz aero.	Regnas quaze morto.
Quale papilioni	L'avalancho muta
Ekfuginta nubo,	Kovras la gazono,
Li trupope flugas.	La lejera folii,
Stradi e gardeni	L'inklinata branchi
Tote ja blankesas.	E dormanta domi.

La molega nivo
Same sepultadas,
Quaze en lan-felo,
La kolino fora,
La superb foresto
E konfuza urbo
Qua fumuron sputas
En la horizonto.

26.

LA DEZIRO DIL VIOLO

Louis RATISBONNE
(XIX^a yarcento)

Metro versala : — u — u u — u

Kande Flora, rejino	« Ho tu, chasta filiino
Di la flori, naskigis	Dil bel rejio di Flora,
La violo, el donis	Qua donacon me povus
A lu bela kolori,	Adjuntar nun a tua
Korpo papilionatra,	Gracioza korolo ? »
E ta dolca parfumo	— Donez a me, susuris
Qua revelas en l'agri	La modesta floreto,
La charmoza floreto,	Por celar me kelk herbon.
Pose dicis ad olu :	

(1) Pri l'ario, videz l'Almanaketo Idista 1926, Ido-Kontoro, Thaon.

27.

LA OKULI

Sully PRUDHOMME
(XIX^a yarcento)

Metro versala : u -- u u -- u

Sennombra okuli,	Vers l'Ento qua esas
O blua, o nigra,	Nomat « Nevidebla »,
Amata e bela,	E quale la steli
Kontemplis l'auroro.	Plunjant en la westo
Li dormas en tombi,	Semblante livar ni
E tamen la suno	Ne livas la cielo,
Su levas ankore.	L'okulo-pupili
Plu dolca kam jorni,	Su kushas en morto,
La nokti charmegis	Ma esas ne-vera
Okuli sennombra ;	Ke li extingesas.
Ma dum ke la steli	O blua, o nigra,
Briladas kontinue,	Amata e bela,
Kontraste l'okuli	L'okuli klozita
Plenesas per ombro.	Dal fingro dil morto
Ke sua vidadon	Su nove apertas
L'okuli perdabus	A grand auroro,
Ne esas posibla !	E trans la tombeyi
Li ule su turnis	Li vidas ankore.

LA VAZO RUPTITA

Sully PRUDHOMME

Metro versala : U -- U U -- U U -- U

La vazo

En qua ca verbeno mortekas
Per ul ventizilo fendesis ;
La frapo froletis apene :
Lun nula bruisseto revelis.

Ma ita subtil kontuzuro
Kontinue mordant la kristalo
Per iro celat e fatala
Lenteghe cirkondis la vazo.

E l'aquo gutope liketis,
La suko dil flori sikeskis ;
Ne ulu ja savas l'evento.

Ta vazon

Ne tushez : ol esas ruptita.

La kordio

Frolite per mano amata
Ulfoye dolor-kontuzesas,
E balde lu ipse su fendas,
La floro di l'amo perisas.

Al mondo lu semblas sen-leza
Ma koncias la kresko e plori
Dil din e profunda vunduro.

Ta kordion

Ne tushez : ol esas ruptita.

KANDE ME PER RIDETO KAPTESIS

Armand SILVESTRE
(XIX^a yarcento).

Metro versala : - U U - U - U U - U

Kande me per rideto kaptesis,
Mea naturo tote fremisis ;
Ma quo domtabis mea spirito,
Me ne ja povis ule savar to.

Kande regardon sur me tu jetis,
Trublon tener en l'anmo me sentis ;
Ma quon divenos ita emoco,
Pri lo me havis nula konoco.

Esas ul charmo plu doloroza
Qua tu por sempre igis vinkoza ;
Erste me ad tu konciis amoro
Kande me tu videskis en ploro.

LA NENUFARI

Edmond ROSTAND
(XIX^a yarcento)

Metro versala : 4 trokei.

La lageto somnolanta,
Varmigita dal sun-radii,
Camatine florizesas
Per belega nenufari.
Ici, ekirinte l'aquo,
Su erektas tremetante,
Ed ocilas lia stipi
En l'aero parfumoza.

Iti, ne ja sucesinte
Fiere emersar de l'ondo,
Aparigas ridetanta
Floron an la glat surfaco.
Videz li movanta lente
E dolcege flotacanta :
L'aquo fremisanta kisas
L'opalatra flor-kalici.

Altri qui plu longe vartos
La instanto fortuneza
Di l'aparo en sun-lumo,
Esas tote imersita ;
Videz quale li bersesas
Da verdatr aquovortici.
Opresate sub ta pezo,
Li plu-larjeskar ya semblas.

Tale havas mea pensi
Sua lenta florifado ;
Ici esas parfinita,
Certa sen ul hezitado,
E komplete desklozita
Quale ita nenufari
Quin venteto indolenta
Bersas super la ĵageto.

Altri saliar ne povis
La nivelo di la mento ;
Ica pensin la poeto
Maxim kare afecionas
E surface dil spirito
Indolente flotacigas,
Quale ita nenufari
Qui beadas rez an l'aquo.

Fine me obskure koncias
Ul vivoza pululado
D'altr idei jermifinta
Misterioze en la kordio,
Qui abutas mi-kreskinte
A mentala somnolado,
Quale ita nenufari
Qui sub l'aqua maso dormas.

LA KRATEGO E LA STELO

Ed. SCHURÉ
(XIXe yarcento).

Metro versala : — u — u — u u — u

Ul kratego dicis a stelo :
« Bel or-astro dil for azuro,
Qua regardas me de la fundo
Dil quiet e pura cielo,

Ka tu vidas me jus naskinta
An la verda voyo-taluso ?
Ye l'auroro, me similesas
Stelo blank, e morge ja velkos.

Tu, ho rejo, brilas de sempre
Inter tua stela kortani ;
Me, qual nivo, venas e pasas,
Tu, kontraste, vivos senfine.

Joyo ! se me esus bel stelo,
Fiera flamo dil firmamento ;
E se radioze sen velo
Briladar me povus eterne ! »

Al kratego l'astro replikis :
« Kar floreto, konsolacez,
Pace vivez sur la kolino ;
Feliceson me ne posedas.

« Silencoze me konsumesas
Fier e trist en mea beleso ;
Per intens regardi me serchas
Mea frato depos yarmili.

« Ma tu esas ne-solitara
Sur la florizita kolino,
Tu amore varsas al tero
Dolc parfumi de tua kordio.

« Joyo ! se me esus heg-rozo
 Qua dum un printempo florifas !
 O se me nur esus kratego
 Por ke me amarez e . . . mortez ! »

32.

HO RURALA KLOSHO-TURMI !

Louis MERCIER
 (XIXe yarcento).

Metro versala : 4 trokei.

Pro la gracio e beleso
 Quin vi semas sur la tero,
 E pro l'anmo quan vi donas
 A peizaji mem vulgara ;

Pro la pia rekoleco
 Dil dometi asemblita
 Cirkum via santa muri
 Per sam kredo e sam amo ;

Pro l'auroro quan plu frue
 Vi perceptas kam la homi,
 E pro ita lasta radii
 Qui vespere vin salutas ;

Pro l'ombrego qua jiradas
 Lente cirkum via pedi,
 Quale se deala fingro
 Montrus klok' an sun-horlojo ;

Pro la dolc e bel nuanci
 Per qui Jorno vi vestizas,
 Via joyo printempala
 E tristeso autunala ;

E pro via vigilado
 Sur la tekti dil vilajo
 Imersit en l'ombr' imensa
 Di la nokti insidioza ;

Pro sennombra meritegi
 Dum centyara bonfacado,
 Ho ! rurala klosho-turmi,
 Vi laudesez ed amesez !

33.

EUKARISTIAL BENEDIKO YE DEO-FESTO

Louis MERCIER

Metro versala : 4 trokei.

Yen la sakra Benediko !
 Vers la quar spacala punti
 L'ostensorio trasas kruco
 Lente en la suno-lumo.

An repozaltar' flamoza
 Yen kredanti prosterninta,
 Ed on vidas sur la fronti
 Brilo transirar de l'anmi.

Nun deal silenco regnas.
 Pro ke omna hom-paroli
 Tainstante esus vana,
 Singlu voce, kante tacas.

Mem en la rurala turmo,
 La tremanta kloshi haltas
 Vibrigar per bel batado
 Sua kordio kantikema.

Ma potent e dolca vento
 Developas tra l' planajo
 Sur la fremisanta spiki
 Susuranta vorticeto :

Sole, la lumid frumento,
 La frumento pur e santa,
 Koram pan-semblanta Deo
 Pregon expresar audacas.

34.

LA KIRKO DIL VITEYO

Louis MERCIER

Hexametri ek daktili e spondei

I

Sur la kolino-somito, la reda granito dil kirko
 Quale presil' indutita per olda mostacho aspektas ;
 Esas tre varma ; la sulo krepitas ; nulo movesas.

Esas jorno radioza dil mez-agosta sezono ;
 Nula nubeto, depos l'auroro, polutis l'azuro
 Dil kristalatra ciel' plenigita per lumo bolianta.
 Vito-stipi sennombra verdigas la penti kolina,
 E similesas amaso imensa de sant pilgrimeri
 Per foliaro kovrita, venanta al reda klosheyo.
 Vulto tre basa opresas la navo dil kirko, koldeta
 Quale rurala kelero en qua barelegi pozesis ;
 An la mureg' obtuzesas la flechi senpova dil suno.
 Tamen ul radio, falinta de purpurizita vitralio,
 Avan l'altaro, sub grand Krucifixo rede flakifas
 Quale sango precoza spricinta de korpo deala.

II

Metro versala } versi nepara : U - - U U - - U U - - U U - - U
 } versi para : - - U U - - U - - U U - - U

Dimezo ! Silenco ! Brilego ! Misterio !
 Sol en la cielo movas la suno,
 E per la varmeso dil radii, la tero
 Semblas imensa fairo-altaro.
 La homi, fugante la glorio dil suno,
 Omni refujis sub sua tekti.
 E quaze por dormo, la domi rekolias
 An sua muri l'ombro kurtega.
 En l'alta klosheyo ul klosho vekeskas,
 E, per tremanta voco, predikas
 Al turbo dil pampri la dolca miraklo
 Di la Virgina Matro di Deo.
 L'amaso dil stipi meditas e pregas,
 E la yuneta karno dil beri
 Tresayas, konciante sub folii tepida
 La misterioza kresko dil vino.

35

BONA NOKTO

Segun Franca kansono (1)

Metro versala :

La 5 unesma versi dil strofi : U - - U U - - U U - - U

La du lasta versi : U - - U - - U - - U

Dop franji purpura di nubo
 Su kushas l'orea sun-globo ;
 Pozinte la kapo sub l'ali,
 En nesti blotisas l'uceli.
 Gradope brunekas la cieli.
 En tua mikra nesto,
 Ucelo, bona nokto !

Pastori pleanta per shalmo
 Ja duktas la trupi al hemo ;
 Kun bramo joyoza, l'agneli
 Pelmele ensaltas la stabli.
 L'ombrego invadas la cieli.
 Suginte dolca lakto,
 Agnelo, bona nokto !

La floro-koroli su klozas,
 La tota naturo repozas ;
 En dormo sinkesas la tero,
 Tu anke dormeskez, puero.
 La cielin plenigas tenebro.
 En tua mola lito,
 Puero, bona nokto !

(1) Pri l'ario, videz l'*Almanaketo Idista* 1926, Ido-Kontoro, Thaon.

36.

ESPERANTO

Ni vidos iam Shin (1)

Ni vidos iam Shin,
Shin vidos en chielo,
En shia tuta belo,
Kaj chiam amos Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam amos ni.

Ni vidos iam Shin,
La sanktan Virgulinon,
La gloran Dipatrinon
Kaj chiam laŭdos Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam laŭdos ni.

Ni vidos iam Shin,
Mastrinon del chieloj,
Reghinon de l'angheloj,
Kaj chiam servos Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam servos ni.

Ni vidos iam Shin,
Shin vidos la blinduloj
Shin audos la surduloj
Mutuloj kantos Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam kantos ni.

Ni vidos iam Shin,
Shin dankos la pekintoj,
Kaj chiuj suferintoj
Eterne benos Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam benos ni.

IDO

Me iros Lun vidar (1)

Me iros Lun vidar
Aden la cielo patria
Me vidos bona Maria
E joyos Lun amar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Me iros Lun vidar,
La santa Deo-matron
E sen-makul Virginon
Me darfos celebrar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Me iros Lun vidar,
E kun l'anjel-eskorto
Qua esas lua korto
Totanme Lun laudar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Me iros Lun vidar,
E fore de ca tero
Sur lua dolc pektoro
Senfine repozar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Me iros Lun vidar,
E proxim lua trono,
Havante mea krono
Eterne kun-regnar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Ni vidos iam Shin,
La brila anghelaro
La tuta sanktularo
Eterne gloros Shin.

Ref. Mari', Mari', Mari',
Vin chiam gloros ni.

Me iros Lun vidar,
Per ta sublim espero
Ja povas irg doloro
Dil vivo dolceskar.

Ref. Uldie en la ciel,
Joyoz me vidos El.

Lor la X^a Katolik Espo-Kongreso en Paris (agosto)1925) quan me asistis, me audis kantar *Ni vidos iam Shin* en kapelo apsidal dil Paris-ana katedralo. Shokite dal Espala led-foneso, e precipue dal shi-ozeso dil kantikala strofi, me kompozis *Me iros Lun vidar* (pri la sama temo e segun la sama metro) por pruvar la superioreso di Ido pri harmonio. La lektonti judikos ka la pruvo esas konkluziva.

(1) Pri l'ario videz l'*Almanaketo Idista* 1926, Ido-Kontoro, Thaon.

KONTENAJO

	Pagin:
1. Aprilo	5
2. L'Infanto « Kupido » abelo-pikita	7
3. Odo ad Kassandra	9
4. Ni esis tri Pastorineti	10
5. La Cikado et la Formiko	12
6. La Korvo e la Foxo	13
7. La Volfo e l'Agnelo	14
8. La Querko e la Kano	15
9. La Leono e la Musheto	16
10. La Shu-Reparisto e la Financisto	17
11. La du Kolombi	19
12. La Krucifixo	21
13. La Papilono	24
14. Al Naktigalo	25
15. L'unesma Regreto	28
16. La Fonto	32
17. La Avino	33
18. Ho Nove-Naskinta Infanti !	34
19. Naskis Filiulo	35
20. Ho Infanteti	36
21. Lamento	37
22. La Kansono dil Korbifisto	38
23. La Florifanta Vito	39
24. Promenado sur la Rivero	41
25. Niveskas	42
26. La Deziro dil Violo	42
27. La Okuli	43
28. La Vazo ruptita	44
29. Kande me per rideto kaptesis	45
30. La Nenufari	45
31. La Kratego e la Stelo	47
32. Ho rurala KlosHo-Turmi !	48
33. Eukaristial Benediko ye Deo-Festo	49
34. La Kirko dil Vitayo	50
35. Bona Nokto	51
36. Ni vidos iam Shin (Esperanto). Me iros Lun vidar (Ido)	52

